

Turizm Gelişim Projesi ile çevre yok olacak

Dalaman Ovası'nın verimli tarım toprakları turizm gelişim projesiyle yok olma tehdidi altında.

Dr. Eşref ATABEY

(ATAÇEV Kurucu üyesi, Dalaman)

Dalaman ve Tersakan Çayı'nın 2 milyon yıldan bu yana taşıdığı kum, çakıl, silt ve çamurun Dalaman ovasında yataklanması, zengin alüvyon tabakasıyla, Türkiye'nin en verimli tarım topraklarından biri oluşmuştur. Dalaman Ovasında (Muğla) sulu tarım yapılmakta olup, tarım yapılmayan ve yapılaşmaya açılmayan, el değmemiş doğa parçaları ise deniz kıyılarına sıkışıp kalmıştır.

Dalaman Ovası'nın verimli sulu tarım topraklarına eller değmiştir. Öyle eller değmiştir ki, 2 milyon yıldan bu yana oluşumu süren tarım toprakları bir yandan yapımı süren Akköprü Barajı gövdesi kil çekirdek dolgu malzemesi için alınmış ve süreç devam etmektedir. Diğer taraftan bu olumsuzluğa ek olarak sanayi tesisleri yapımı, şehirleşme ve turizm Gelişim Projesi adı altında, Dalaman Çayı ve Tersakan Çayı'nın taşıdığı malzemeye oluşan ve suyuyla hayat verdiği verimli tarım toprakları yok edilmiş ve giderek artan bir ivmeyle de yok edilmektedir.

Barajın çekirdek dolgusunda kullanılacak kil için Dalaman Ovası'nın kuzeyinde yer alan Dereköy ve Taşlıburun mahalleleri alüvyondan oluşan verimli tarım arazileri Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü'nce kamulaştırılmış ve toprakları alınmıştır. Ardından bu alanlarda istenilen nitelikte kil bulunmadığı öne sürülerek, kamulaştırılan alanların sınırları sürekli genişletilmekte ve yeni kamulaştırmalar yapılmakta, ve böylece Türkiye'nin en verimli ve en değerli tarım toprakları taşınarak ve yok edilmektedir. Aslında kamulaştırmanın gelişigüzel ve büyük çaplı yapılma nedeninin, 6 Ocak 2005 tarihinde ilan edilen Dalaman Turizm Gelişim Projesi için alt yapı oluşturduğu belirtilmektedir. Yok edilen topraklar sonucunda yöre erozyonla baş başa bırakılmakta, çoraklaşmakta, çevre yok sayılmakta, geçimini toprakla sağlayan yurttaşlar topraksız bırakılarak, işsizliğe, yoksulluğa ve göçe zorlanmaktadır.

6 Ocak 2005 tarihli Resmi Gazete'nin ekli listesinde, Kültür ve Turizm Gelişim Bölgesi ilan edilen yerler arasında Dalaman Ovası ve çevresi de bulunmaktadır. Karara göre Dalaman ile Ortaca'nın bir bölümü Turizm Gelişim Projesi kapsamına alınmıştır. Haritadan turizm gelişim alanı sınırının hangi kriterlere göre çizildiğini anlamak olanaklı değildir. Alınan kararlar Dalaman ve Ortaca'da yaklaşık 500.000 dekarlık bir alan yapılaşma tehdidi altındadır. Alanın sınırı Göcek ile Dalaman arasındaki

dağın zirvesinden kuzeye doğru devam etmekte, Karaca-ağaç köyünden, sarp vadi ve kayalıklarla yoğun orman alanını da içine alarak, Bayram dağına ulaşmaktadır. Batı sınırı Ortaca-Köyceğiz karayoluna, Ortaca merkezden güneyde Sarıgerme'nin batısında denizle birleşmektedir.

Kültür ve Turizm Bakanlığı, Yatırım ve İşletmeler Genel Müdürlüğü, Yatırım Geliştirme ve Planlama Daire Başkanlığının hazırladığı 'Dalaman Turizm Gelişim Projesi'ne (Dalaman Turizm Kenti) göre Dalaman Ovasının tamamı, ovaya bakan dağların yamaçları ve tepeleri, alanda yer alan doğal değerler, sit alanları, turizm adı altında yapılaşmaya açılmaktadır.

TİGEM Kültür ve Turizm Bakanlığı'na devredilerek (sözde bir bölümü) narenciye bahçeleri yerlerini EKO-KENT ve GOLF KENT sahalarına bırakılmaktadır. İlçenin güneydoğusunda SAĞLIK KENT alt bölgesi, kuzeydoğusunda DOĞA-KENT, kuzeyinde KLİMA-KENT, batısında EKO-KENT ve güneydoğusunda GOLF-KENT'ler oluşturulacaktır. Projeye göre 1. derece doğal Sit ve kıyı alanlarında golf alanları ve bir takım tesislerin yapılacaktır. Gelişim alanı içine alındığı belli. Krokiden havaalanı, Dalaman ilçe merkezi ve TİGEM arazilerinin bir bölümünü kapsayan yaklaşık 60-70 bin dekar kadar bir alanın gelişim bölgesi dışında kaldığı anlaşılmaktadır.

Dalaman'da tarım alanları, doğal yaşam bataklık alanları, portakal bahçelerinin yerine yapılaşma, betonlaşma tercih edilmiştir.

Dalaman'da yıllardır faaliyet gösteren TİGEM ilçeye istihdam, gelir, döviz kazandırmıştır. Onun toplam 34.399 dekar olan arazilerinin 18.500 dekarı Turizm Gelişim Bölgesi içine dahil edilmiştir. Bu alanın 4450 dekarı narenciye, 4000 dekarı da birinci sınıf tarım arazisidir. İşletmedeki 70 bin yetmiş narenciye ağacı ile çevredeki 150 bin civarında değişik türdeki ağaçlar tehdit altındadır. Anayasa'nın 44. Maddesinde: Devlet, toprağın verimli olarak işletilmesini korumak ve geliştirmek, erozyonla kaybedilmesini önlemek ve topraksız olan veya yeter toprağı bulunmayan, çiftçilikle uğraşan köylüye toprak sağlamak amacıyla gerekli tedbirleri alır hükmünü getirmiştir. 45. Maddesinde ise: Devlet, tarım arazileri ile çayır ve meraların amaç dışı kullanılmasını ve tahribini önlemek, tarımsal üretim planlaması ilkelerine uygun olarak bitkisel ve hayvansal üretimi artırmak maksadıyla, tarım ve hayvancılıkla uğraşanların işletme araç ve gereçlerinin ve diğer girdilerinin sağlanmasını kolaylaştırır, 56. Maddesinde de: Herkes, sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahiptir ifadesine karşın Dala-

“Bırakın Dalaman doğal haliyle kalsın”

man'da (Muğla) Anayasa'ya aykırı işlem yapılmakta ve ne yazık ki “Anayasayı bir defa delmekle bir şey olmaz” inadı sürdürülmektedir.

İşlenebilir tarım arazilerinin yüzde 60.1'inde orta, şiddetli ve çok şiddetli olmak üzere büyük oranda su erozyonu sorunu bulunmaktadır. Ülke topraklarında taşlık, drenaj ve çoraklık sorunları önemli boyutlardadır. Her türlü tarıma elverişli arazi varlığının toplam arazi varlığının sadece yüzde 6.5 oranında olması nedeniyle, doğal kaynağımız ve geleceğimizin güvencesi olan tarım arazileri sanıldığı kadar geniş bir alan kaplamamaktadır. Verimli tarım arazilerinin tarım dışı amaçlarla kullanımıyla ilgili bir yönetmelik bulunmasına karşın, yaptırım gücünün olmaması nedeniyle, plansız kentleşme, sanayileşme ve turizm yatırımları sonucu her yıl önemli miktarda verimli tarım toprakları elden çıkmaktadır. Diğer doğal kaynaklar ile karşılaştırıldığında maddi açıdan fazla değer taşıyormuş gibi görülen topraklarımız, gerçekten ülkemizin en önemli zenginlik kaynağı oluşturmaktadır. Bu zenginliğin bilincine varmış olan ülkeler toprak kaybını önlemek ve azaltmak için toprak koruma önlemleri almışlardır. Toprak koruma bilincinin gelişmesinde, kuşkusuz, toprağın oluşum sürecinin geniş bir zaman dilimini kapsamasının bilinmesi büyük bir etkidir. Gerçekten de 10-15 cm'lik bir toprak tabakasının oluşması için binlerce yıl gibi uzun bir sürecin geçmesi gerekmektedir. Dalaman Ovası alüvyon toprakları yaklaşık 1.7 milyon yıldan bu yana oluşmaktadır. Yaşamın vazgeçilmez unsuru olan bu topraklar bir yandan DSİ tarafından toprakları taşınarak çevre tahrip edilmekte, diğer yandan da turizm gelişim planı adı altında yapılaşmaya, betonlaşmaya açılmaktadır.

Dünyanın hiçbir yerinde uygulanmayan ama bize mahsus yılda üç ürün alınabilen Dalaman ve civarındaki 1. ve 2. sınıf tarım arazileri turizme, yapılaşmaya ayrılmaktadır. Turizm adı altında Ege ve Akdeniz kıyılarımızın ne denli bilinçsizce yapılaşığına, çevre doğasının bozulmasına felaket ölçeğinde tanık olmaktadır.

İnsan ile doğa arasında denge kurarak, doğal kaynakları tüketmeden gelecek nesillerin ihtiyaçlarının karşılanmasına olanak tanıyarak, doğayla dost kalınarak ülke kalkınmasını sağlayacak, sosyal, ekolojik, ekonomik, mekansal ve kültürel boyutları göz ardı etmeyen bir yaşam biçimi olanaklıdır. Bunun için sadece doğa ve insan sömürsünü, rantı dışlayan aklı, bilimi ve kamusal çıkarları temel alan bakiş açısının egemen olduğu bir siyasi iktidime ihtiyacımız var. İşte o zaman toprak “sadık yarımız”